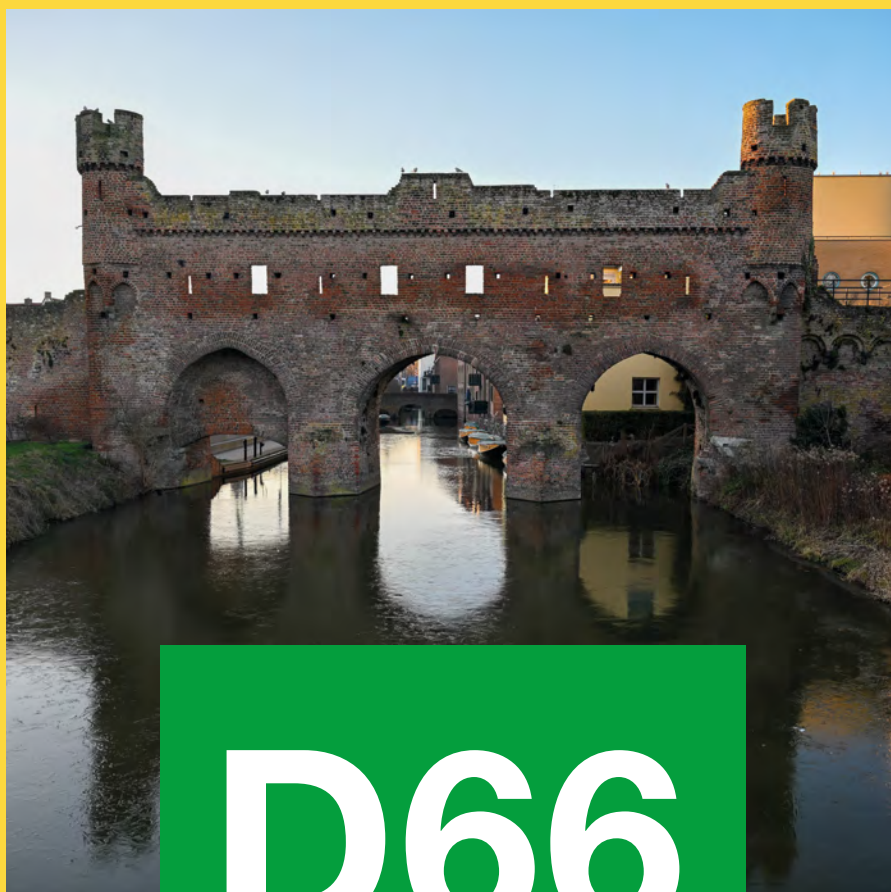
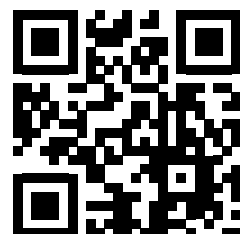

Het kan wél

D66-verkiezingsprogramma Zutphen-Warnsveld 2026-2030

D66
Zutphen

Intro Verkiezingsprogramma

D66 Zutphen-Warnsveld presenteert haar verkiezingsprogramma onder de titel *"Het kan wél"*. D66 kiest voor een vooruitstrevende koers en pakt door op een aantal essentiële speerpunten. Als het gaat om bouwen en verdichten stellen we een stadsbouwmeester en een burgerpanel architectuur aan om kwaliteit, samenhang en betrokkenheid van inwoners te waarborgen.

Zorg buiten het verpleeghuis wordt de toekomst. Kleinschalige woonvormen, sterke wijken met goede basisvoorzieningen voor zorg- en hulpverlening, fijne ontmoetingsplekken en ruimte om te sporten vormen daarop het antwoord. Gezondheid begint met preventie, een groene en gezonde omgeving en omzien naar elkaar.

D66 kiest voor een Zutphen dat leeft mét de natuur, niet ten koste ervan. Samen maken we onze gemeente klimaatbestendig en energieneutraal. Zutphen ademt cultuur en geschiedenis. Om dat te versterken realiseren we het Hanzehuis en het Gelders Museum.

Zutphen groeit door de samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheid te versterken. We geven daarom ruimte aan nieuwe ideeën en duurzame bedrijvigheid. Samen bouwen we aan een sterke lokale economie, een gevarieerd cultuuraanbod, het beste onderwijs en aan een groene en veilige stad waar iedereen meedoet.

Onze kandidaten voor de Gemeenteraadsverkiezingen-2026.

Van links naar rechts: Isabel van Dijk, Yvonne ten Holder (lijsttrekker), Benno Schurink, Thijs Goedheer, Mark Kupers, Yfke van Dijk, Albert ten Have, Pieter van der Hammen.

**D66-Zutphen-Warnsveld
Verkiezingsprogramma 2026-2030**

Het kan wél

Auteurs: Yvonne ten Holder, Sjoerd Wannet, Hanno Brand, Isabel van Dijk, Albert Ten Have en Yfke van Dijk.

Voorwoord

In maart 2026 kiest Zutphen een nieuwe gemeenteraad. D66 Zutphen-Warnsveld gaat vol voor een vooruitstrevende koers: "Hét kan wel!"

We staan voor belangrijke keuzes: hoe onze stad groeit, hoe we samenleven, hoe we voorzieningen sterk houden en hoe we werkgelegenheid aantrekken.

Zutphen is een stad vol historie en cultuur, met bijzondere wijken, een idyllisch groen dorp en enthousiaste inwoners en ondernemers. Een stad om trots op te zijn en die we verder willen versterken.

In dit verkiezingsprogramma kiest D66 voor de weg vooruit. We bouwen aan de toekomst van Zutphen, aan de toekomst van ons allemaal. Want politiek is samen werken aan de gemeenschap en dat is té belangrijk om alleen aan politici over te laten. De grootste uitdaging is hoe verdelen we de schaarse ruimte voor wonen, mobiliteit, werken, leren en ontspannen.

In een snel veranderende tijd wil D66 anticiperen op de toekomst. Dat vraagt om een aanpak die vooruitkijkt. Samen maken we van Zutphen een gezonde plek om op te groeien, te wonen en te werken. Een gemeente waar ouderen zelf zonder zorgen hun dagelijkse boodschappen in de wijk kunnen doen. Waar jongeren kansen krijgen om te leren, te werken en te wonen, en kwetsbaren in onze samenleving opgevangen worden. Waar wijkbewoners omkijken naar elkaar en indien nodig terug kunnen vallen op hulp en ondersteuning. Waar niemand wordt buitengesloten vanwege geloof, uiterlijk of wie je liefhebt. Nog steeds zijn er ook in onze gemeente meisjes en vrouwen die zich zorgen maken over hun veiligheid. Dit mogen we nooit normaal vinden. Vrijheid is een goed dat we samen beschermen. Dat is waarom we zorgen voor preventie die werkt, voor veilige en fijne openbare plekken, stellen we grenzen en grijpen we in wanneer dat nodig is.

We kiezen met dit programma voor lef en lange adem. Lef om duidelijke maar ook moeilijke keuzes te maken en lange adem om te bouwen aan een toekomstbestendig Zutphen. Waar straten groen en veilig zijn, waar kinderen de kans krijgen groots te dromen, waar lucht en water schoon zijn, energie duurzaam wordt opgewekt en de economie banen, innovatie en kansen oplevert. We bouwen maar houden vast aan wat Zutphen bijzonder maakt door te zorgen voor balans tussen vernieuwing en behoud van ons erfgoed. Samen houden en maken we Zutphen de mooiste stad van Nederland waar iedereen de toekomst tegemoet kan gaan, vrij, groen en vol leven!

Yvonne ten Holder,
Lijsttrekker D66 Zutphen-Warnsveld

Yvonne ten Holder

Inhoudsopgave

1. Sociaal en vitaal Zutphen	6
2. Cultuur en erfgoed	10
a. Cultuur	11
b. Erfgoed	14
3. Wonen	16
4. Mobiliteit	20
5. Een veilig, vrij en schoon Zutphen	23
6. Onderwijs, Arbeidsmarkt en Laaggeletterdheid	26
7. Klimaat en Energietransitie	29
a. Klimaat	30
b. Energietransitie	32
8. Economie en Binnenstad	34
9. Asiel	38
10. Lokale Democratie en Goed Bestuur	42

↑ Klik op een hoofdstuk en
ga er direct naartoe.

Hoofdstuk 1

Sociaal en Vitaal Zutphen

Sociaal en Vitaal Zutphen

Wat zien we

Een goede gezondheid maakt het leven fijner en makkelijker. Toch zijn de verschillen in gezondheid en levensverwachting in Zutphen nog steeds groot tussen wijken, inkomens, opleidingsniveaus en sociale achtergronden.

De grootste winst ligt buiten de zorg. Want ziekte voorkomen is beter dan genezen, fysiek én mentaal. Steeds meer mensen, vooral jongeren, ervaren mentale druk door geldzorgen, eenzaamheid, nare gebeurtenissen, weinig zelfvertrouwen of lichamelijke klachten.

Zutphen is voor veel kinderen een fijne plek om op te groeien met groene speelplekken, goed onderwijs, sport en cultuur. Maar dat geldt niet overal. Nog te veel kinderen groeien op in onveilige of onstabiele omstandigheden. Tegelijk neemt de vraag naar zorg en ondersteuning toe, en staan sociale voorzieningen onder druk door lange wachtlijsten, personeelstekorten en krappe budgetten. Ook zien we dat sociale vangnetten nog niet op alle plaatsen toereikend zijn.

D66 Zutphen ziet dat armoede en schulden vaak aan de basis liggen van gezondheidsproblemen. Wie stress heeft over geld, heeft minder ruimte om gezond te leven of mee te doen. Daarom willen we armoede structureel aanpakken, preventie versterken en de zorg dichterbij de mensen brengen.

Wat willen we

D66 gelooft in de kracht van mensen en zet zich in voor een **sterke, inclusieve samenleving**. We vinden het vooral belangrijk dat jongeren niet aan de zijlijn staan. In de gemeente Zutphen is er voor iedereen een gezonde en veilige plek om te wonen, te werken, te sporten en naar school te gaan.

Een **gezonde leefstijl stimuleren** we door aandacht te geven aan voeding, beweging en een gezonde leefomgeving. Dat doen we met beleid dat onder andere de luchtkwaliteit verbetert. Beweging zorgt voor meer gezonde levensjaren, minder overgewicht, betere schoolresultaten, lagere zorgkosten én meer plezier.

D66 staat voor een gemeente die dicht bij haar inwoners staat. De sterke-wijkenaanpak vraagt om een goede wijkinfrastructuur, waar **basisvoorzieningen beschikbaar** zijn en waar professionals voor hulp, ondersteuning en advies altijd dichtbij zijn.

Om echt preventief te kunnen werken, is het nodig om tijd, middelen en aandacht integraal wijkgericht in te zetten. Daarbij hanteren we de **15-minutenregel** in de stad: de huisarts, fysiotherapeut en wijkverpleegkundige zijn altijd makkelijk bereikbaar. Zo voorkomen we dat mensen ziek worden of dat lichte klachten erger worden.

De gezondheidszorg in Zutphen moet overal van hoge kwaliteit zijn, voor iedereen, ongeacht leeftijd, sekse, herkomst of sociale achtergrond. We willen dat oudere mensen kunnen rekenen op een goede oude dag en we erkennen dat goede zorg altijd inclusief is.

Wat doen we

Iedereen in beweging

1. Iedereen, ongeacht achtergrond of beperking, krijgt **gelijke toegang tot sport en beweging**.
2. We **ondersteunen sportverenigingen** bij het onderhoud van accommodaties.
3. Wijken worden zo ingericht dat ze **uitnodigen tot bewegen**.
4. We zetten in op **wijk- en buurtcoaches** die mensen helpen om actief te blijven.
5. We verbeteren de **toegang tot sportverenigingen** en ondersteunen vrijwilligers.

Preventie en verslaving

1. Preventie is de basis. We **investeren in voorlichting en wijkvoorzieningen** om duurdere zorg te voorkomen.
2. We pleiten voor **rook- en vapevrije zones** bij sportparken, zorginstellingen en in andere openbare ruimten
3. We bieden **begeleiding bij verslaving en schulden** gericht op herstel en perspectief.
4. Coffeeshops moeten **veilig en transparant kunnen inkopen en verkopen**, met geteste producten en duidelijke informatie.

Zeker van zorg

1. We bieden **wijkgerichte ondersteuning** voor chronisch zieken, ouderen en mensen met beperkingen.
2. We **ondersteunen mantelzorgers** en stimuleren vervangende mantelzorg om overbelasting te voorkomen.
3. We geven ruimte aan **voorzorgcirkels** en buurtinitiatieven.
4. We **verminderen regels** die lokale zorginitiatieven in de weg staan.
5. We versterken **lokale zorgnetwerken**, zodat hulp beter aansluit.
6. We steunen het **Gelre Ziekenhuis** bij het ontwikkelen van wijk- en buurlocaties, volgens de 15-minutenregeling.
7. We zorgen dat iedereen in de wijk **goede digitale en fysieke zorg** kan bereiken.

Een goede oude dag

1. **Zorg buiten het verpleeghuis** wordt de toekomst. Iedereen blijft verzekerd van dezelfde kwaliteit zorg, maar in verschillende woonvormen.
2. **Verpleeghuiszorg blijft een optie**, ook in kleinschalige zorgvoorzieningen voor mensen die intensieve zorg nodig hebben.
3. We stimuleren nieuwe, kleinschalige **woonvormen** voor ouderen in hun eigen buurt, zodat zij langer zelfstandig kunnen wonen in een vertrouwde omgeving.
4. D66 maakt het makkelijker om **woningen te delen** en **woonruimte flexibel** in te richten, bijvoorbeeld door samenwonen met andere ouderen of jongere huisgenoten mogelijk te maken.
5. We ondersteunen moderne **woon(zorg)gemeenschappen** waar hulp dichtbij is en generaties naar elkaar omkijken.
6. We werken eraan dat **thuis wonen en langdurige zorg** goed samengaan, zodat mensen langer zelfstandig blijven wonen.

Jeugdzorg: we veranderen het systeem, niet het kind

1. We versterken de **preventieve koers** die is ingezet. In de wijk, op school, bij de huisarts en het consultatiebureau is een vangnet beschikbaar om gezinnen vroegtijdig te ondersteunen.
2. Ook in Zutphen blijft **zwaardere jeugdhulp beschikbaar** voor kinderen en jongeren die dit echt nodig hebben.
3. We werken toe naar een systeem waarin **gezinnen, scholen en buurten** samen de kern vormen van sociale vangnetten. De gemeente heeft daarin een regierol die zich richt op het versterken van preventieve wijkstructuren en het vroegtijdig aanpakken van problemen.
4. Veel **jeugdzorgvragen** ontstaan uit een gebrek aan bestaanszekerheid bij ouders. Daarom leggen we in ons jeugdbeleid de nadruk op **stabiliteit en perspectief voor gezinnen**.

Mentale gezondheid

1. We investeren in **bibliotheken, buurthuizen, sportclubs en online omgevingen** waar mensen terecht kunnen voor ontspanning, ontmoeting en steun.
2. **Verbinding en zingeving** zijn essentieel om mentale problemen te voorkomen. We streven ernaar dat Zutphen in 2030 ten minste één fysiek én één **digitaal welzijnspunt** heeft waar inwoners laagdrempelig ondersteuning kunnen vinden.
3. **Mentale gezondheid** moet net zo vanzelfsprekend zijn om over te praten als fysieke gezondheid. D66 wil daarom meer aandacht voor mentale gezondheid in beleid en investeert in ondersteuning en voorlichting voor familie en naasten, zodat zij beter kunnen omgaan met de situatie.

In Zutphen zorgen we voor elkaar. We bouwen aan wijken waar gezondheid, verbondenheid en gelijke kansen hand in hand gaan. Zo blijft Zutphen een stad waar iedereen mee kan doen en zich thuis voelt.

Hoofdstuk 2

Cultuur en Erfgoed

Cultuur en Erfgoed

Cultuur

Wat zien we

Zutphen is een stad vol cultuur en creativiteit; een plek waar kunst en ontmoeting samenkomen. Van klassieke muziek tot moderne kunst, van festivals tot jongerencultuur: hier leeft cultuur in de volle breedte.

Cultuur is geen luxe, maar een levensbehoefte. Ze verbindt mensen, verrijkt het dagelijks leven en vormt het hart van onze democratische samenleving. D66 Zutphen staat voor een actief cultuur- en erfgoedbeleid waarin iedereen mee kan doen.

Zutphen bruist van initiatieven. Jongeren vinden er ruimte om zich te uiten in broedplaatsen, nachtelijke evenementen en creatieve hubs. De stad leeft ook na zonsondergang. D66 ziet nachtcultuur niet alleen als ontspanning, maar ook als onderdeel van een levendige, inclusieve stad waarin jongeren zich thuis voelen en aan hun toekomst durven bouwen.

Onze festivals zijn de dragers van die creatieve kracht. Oeverloos, het Cellofestival en Woest Oost tonen hoe Zutphen bruist van energie en talent. Ze brengen makers en bezoekers samen en geven Zutphen glans op het landelijke en internationale podium. D66 Zutphen maakt de keuze voor een stad waarin kunst en cultuur het kloppend hart vormen van een betrokken en vooruitstrevende en inclusieve samenleving. **Instellingen zoals Dat Bolwerck en het Stedelijk Museum genieten nationale en internationale uitstraling. We zijn trots op de kracht van onze basisinstellingen.**

Wat willen we

D66 wil dat Zutphen ook in de toekomst een stad die rijk is aan materieel én immaterieel erfgoed. In de komende periode wordt **het Hanzehuis** het kloppend hart van de regionale cultuur, de plek waar theater, literatuur, beeldende kunst en muziek elkaar onder één dak vinden. Een levendige ontmoetingsplek waar programma's niet alleen vóór, maar mét de stad en haar bewoners worden gemaakt.

In het **Museumkwartier** komt alles samen. Hier worden kunst en erfgoed tastbaar, met het Gelders Museum als stralend middelpunt in de Witte Vleugel. Dit vormt het ankerpunt van onze cultuurbeleving en van de rijke Gelderse geschiedenis.

De culturele basisorganisaties (Musea, de Bibliotheek, Luxor, het Hanzehuis en Dat Bolwerck) trekken samen op en ontwikkelen programma's en manifestaties voor de stad en haar bezoekers.

Cultuur leeft in Zutphen tot in de haarvaten van de stad. Als Hanzestad en cultuurhistorische hotspot zijn we aantrekkelijk voor zowel onze eigen inwoners als bezoekers van buiten, die komen genieten van al het moois dat Zutphen te bieden heeft. Niet naast elkaar, maar met elkaar én met de wijk. Er wordt niet alleen geprogrammeerd vóór de wijk, maar sámen met de wijk: vanuit gelijkwaardigheid, gedeeld eigenaarschap en gezamenlijke trots.

De openbare ruimte is één groot canvas. Kunst duikt op waar je het niet verwacht; op muren, onder viaducten, op elektriciteitshuisjes. **Verrassend, verfrissend en verbindend.** Er is ook ruimte voor vrije expressie: in speciaal ingerichte graffiti-vrije zones krijgen jonge makers letterlijk en figuurlijk de ruimte.

In Zutphen groeit ieder kind op met **kunst en cultuur**. Vanaf de basisschool is er aandacht voor muziek, taal en de creatieve vakken. Wat begint met verwondering in de klas, eindigt met applaus op het podium. Zo bouwen we aan een sterke en inclusieve keten van cultuureducatie en ontstaat er meer ruimte voor jongerencultuur en nachtcultuur. Want wie de toekomst serieus neemt, investeert in de energie, creativiteit en het perspectief van jongeren. Zutphen biedt jonge makers, denkers en doeners een podium, zowel overdag als in de nacht.

Wat doen we

1. We maken het **Gelders Museum** in de Witte Vleugel daadwerkelijk mogelijk.
2. We **stimuleren samenwerking** tussen Musea Zutphen, de Bourgonjetoren, Bolwerck en de Walburgiskerk binnen het Museumkwartier.
3. We **versterken de samenwerking** tussen de culturele instellingen (Bolwerk, Stedelijk, Hanzehof, Luxor) en ondersteunen successen zoals de **Cultuurnacht, ook over gemeentegrenzen heen (bijvoorbeeld met Mo), om Zutphen als het culturele kloppende hart van de regio op de kaart te zetten.**
4. We investeren in de **openbare ruimte rond de Hanzehof**, inclusief de herinrichting van de Nieuwstadkruising tot aan de Coehoornsingel.
5. We investeren in **het 's-Gravenhof als groene ontmoetingsplek** en podium voor concerten, theater en beeldende kunst.
6. Via de **Alliantie voor de Nacht** stellen we gemeentelijke ruimtes beschikbaar waar jonge makers kunnen programmeren.
7. We investeren in **festivals** als dragers van cultuur, met een gezonde mix van klassieke muziek en vernieuwing.
8. We investeren in **cultuureducatie** voor basis- en middelbare scholieren, zodat zij regelmatig in aanraking komen met verschillende kunstvormen.
9. We ondersteunen **kunst- en cultuuropleidingen** zodat vrije expressie toegankelijk blijft voor iedereen.
10. We erkennen dat **structurele investeringen in de culturele basisinfrastructuur** (zoals Hanzehuis en Musea Zutphen) noodzakelijk zijn.
11. We **vergemakkelijken toegang tot fondsen en ondersteuning** voor makers en culturele organisaties.
12. In de ontwikkeling van de binnenstad leggen we nadruk op de **verbinding tussen cultuur, toerisme en werkgelegenheid.**
13. We bevorderen culturele spreiding door specifiek in te zetten op wijkwerk en cultuur in de wijken.

Erfgoed

Wat zien we

Zutphen is een stad met een ziel, gevormd door eeuwen geschiedenis, zichtbaar in iedere straatsteen en voelbaar achter elke gevel. Onze historische binnenstad is niet alleen ons visitekaartje, maar ook een levend decor waar verleden en toekomst elkaar ontmoeten. Daar zijn we trots op. Trots betekent voor ons niet stilstand, maar zorg en aandachtig omgaan met wat waardevol is.

D66 Zutphen gelooft dat erfgoed pas écht betekenis krijgt als het spreekt tot de verbeelding van nu. Geen stad onder een stolp, maar een stad die haar verleden actief doorgeeft, telkens opnieuw betekenis geeft en uitnodigt om het verhaal verder te schrijven. Daarom werken we met het Erfgoedlaboratorium: een inspirerende samenwerking tussen professionele instellingen: het Regionaal Archief, de Archeologische Dienst en de Musea, de historische vereniging en Heemschut, de stadsgidsen én onze vele bevlogen vrijwilligers. Samen verrijken zij het verhaal van Zutphen en geven erfgoed een plek in het dagelijks leven van inwoners en bezoekers.

Erfgoed staat echter onder druk, door teruglopende financiering en een gebrek aan kennis bij gemeenten. Toch is erfgoed juist de beste manier om een stad in stand te houden. Onze kerken, monumenten, vestingmuren en torens vormen het thuisgevoel van onze inwoners. Ze moeten worden onderhouden en waar mogelijk een nieuwe maatschappelijke functie krijgen.

Ook kennisinstellingen weten Zutphen te vinden. Studenten volgen zomerscholen, doen praktijkgericht onderzoek en brengen frisse perspectieven op onze geschiedenis. Zo wordt Zutphen niet alleen bekeken, maar ook bestudeerd, beleefd en begrepen.

In het veld wordt intensief samengewerkt om monumenten toegankelijk te maken, nieuwe onderzoeksprojecten op te zetten en de historische binnenstad te benutten als decor voor verhalen, kunst en evenementen. Onze stad is méér dan erfgoed. Ze ademt geschiedenis en maakt die voor iedereen tastbaar. Zutphen is niet alleen het verleden van Gelderland, maar ook de hoofdstad van de oude Graafschap en van de Achterhoek.

Wat willen we

Ook in de toekomst blijft Zutphen het decor van een **historische Hanzestad** aan de IJssel. Vakkundig herstelde panden behouden hun historische waarde en bieden tegelijk modern woon- en werkcomfort, met duurzame isolatie en eigen energieopwekking. Het erfgoed in de binnenstad blijft een **levendige woonplek voor jong en oud**. De stad binnen de singels is het toonbeeld van **zorgvuldig en met visie beheerd erfgoed** in een groen en klimaatvriendelijk landschap

Ook het naoorlogse gebouwd erfgoed wordt gewaardeerd en behouden. Kenmerkende delen van de wijken uit de jaren zeventig krijgen erkenning voor hun historische waarde. Zutphen is trots op de **dynamiek en de gelaagdheid die de architectuur** van de voorgaande eeuwen nog altijd laat zien. Een stad die haar geschiedenis koestert én doorleeft.

Wat doen we

1. We voeren een hoogwaardig en toekomstgericht monumenten- en restauratiebeleid.
2. We laten ons adviseren door vakmensen in adviesorganen zoals de Erfgoed Advies Raad (EAR) en monumentenzorg.
3. We richten ons restauratiebeleid op het bewoonbaar en leefbaar houden van de karakteristieke binnenstad.
4. We voeren een vooruitziend monumentenbeleid dat de schatten uit voorgaande eeuwen behoudt en onderhoudt, ook voor de naoorlogse stedenbouw uit de jaren vijftig tot zeventig.
5. Leegstaande historische panden worden hersteld en krijgen een nieuwe bestemming als woon- of werkruimte.
6. We werken klimaatbewust aan het behoud van de historische singels, lunetten en parken.
7. De Deventerweg en de Coehoornsingel blijven toonbeelden van 19de-eeuwse architectuur.
8. Bij ruimtelijke ontwikkelingen ontwerpen we erfgoed inclusief en maken we het geschikt voor bijvoorbeeld woningen of maatschappelijke functies.
9. De Kruittoren krijgt een nieuwe toekomst als belevingscentrum.
10. We stellen monumenten zoveel mogelijk open voor het publiek.
11. Er komt een nieuw depot voor Musea Zutphen, de Archeologische Dienst en het Archief, inclusief belevingscentrum.
12. We zoeken actief samenwerking met kennisinstellingen, zodat studenten hier kunnen studeren en onderzoeken op het gebied van erfgoed.
13. Onze Archeologische Dienst krijgt een actieve regionale rol.
14. We wijzen nieuwe monumenten aan die zijn gebouwd na de Tweede Wereldoorlog.

Zutphen ademt cultuur en geschiedenis. We koesteren ons erfgoed, maar laten het leven in de stad van nu. Want vooruitgang bouwt op wat waardevol is.

Hoofdstuk 3

Wonen

Wonen

Wat zien we

Zutphen is een groene, karaktervolle gemeente aan de IJssel, met een monumentaal centrum en sterke gemeenschappen. Een stad waar mensen zich thuis voelen, elkaar kennen en graag samenleven. D66 wil dat behouden én versterken voor de toekomst. Dat betekent: meer passende woningen bouwen en slim omgaan met de schaarse ruimte.

De druk op de woningmarkt is groot. Jongeren stellen hun leven uit omdat ze geen woonruimte kunnen vinden. Mensen met kinderen zoeken vergeefs naar een betaalbaar huis. De doorstroming voor ouderen stakt vanwege een gebrek aan geschikte woningen. Huishoudens worden kleiner, terwijl de vraag naar passende en betaalbare woningen juist groeit. Zonder ingrijpen neemt de ongelijkheid op de woningmarkt toe en wordt Zutphen minder aantrekkelijk voor jongeren en gezinnen. Tegelijkertijd vraagt de vergrijzing om meer seniorenwoningen en mantelzorgoplossingen.

De wooncrisis raakt vooral jongeren en starters. Er is een tekort aan levensloopbestendige woningen op de begane grond met een kleine tuin. Naar juist die woningen is veel vraag, zoals we zien in Noorderhaven. De prijzen stijgen, terwijl er te weinig betaalbare woningen worden bijgebouwd. Projecten op belangrijke locaties lopen vertraging op of liggen stil, zoals bij het Baudartiuscomplex, de schoollocatie Noordveen, de Meisjesvakschool, het Liander-gebouw en Polsbroek.

Wat willen we

D66 wil dat iedereen in Zutphen, Warnsveld en De Hoven kan wonen in een passende, betaalbaar huis, in buurten waar mensen met verschillende leeftijden en inkomens samenleven. De woningmarkt moet weer werken voor mensen en goed toegankelijk blijven voor beleggers.

We zetten in op **doorstroming, diversiteit en betaalbaarheid**. We bouwen voor jongeren, mensen met kinderen en senioren, met nadruk op kleinere en levensloopbestendige woningen. De groei naar **55.000 inwoners** is nodig om onze stad vitaal te houden, met voldoende jongeren en een breed aanbod aan voorzieningen. Hoogbouw is een optie, mits zorgvuldig ingepast volgens de Hoogtevisie, zodat verdichting en leefbaarheid in balans blijven.

We bouwen binnenstedelijk waar dat kan, met behoud van het groene en historische karakter en aanzicht van Zutphen. De visie van de **15-minutenstad**, waarin voorzieningen altijd dichtbij zijn, vormt een leidraad bij nieuwe bouwplannen.

Bouwen buiten de ring is mogelijk als dat zorgvuldig gebeurt met oog voor leefomgeving, bereikbaarheid en natuur. Zo kan bijvoorbeeld **Bronbergen** ruimte bieden aan 300–400 woningen in een groene omgeving.

We zien ook kansen om **inwonersinitiatieven**, zoals het **Collectief Particulier Opdrachtgeverschap** meer ruimte te geven. Gemeenschappelijk wonen, hofjes, Knarrenhof-projecten, jongereninitiatieven en tijdelijke woonvormen kunnen allemaal een waardevolle bijdrage leveren aan de woningopgave. Jongeren hebben behoefte aan compacte woningen of gedeelde woonvormen, waar betaalbaarheid en saamhorigheid samengaan. Het delen van woningen en het verhuren van kamers moet eenvoudiger en duidelijker worden geregeld. De gemeente faciliteert deze initiatieven in de geest van de Omgevingswet: ja, mits in plaats van nee, tenzij.

We bouwen met kwaliteit en samenhang. Verdichting gaat hand in hand met verbindende architectuur, met aandacht voor uitstraling, duurzaamheid en leefbaarheid. Een **stadbouwmeester** en een **burgerpanel voor architectuur** geven richting en brengen inspiratie. Zo ontstaan buurten die niet alleen goed functioneren, maar waar mensen zich ook thuis voelen en graag willen wonen.

Wat doen we

1. We bouwen **meer huurwoningen in het middensegment** zodat starters en middeninkomens betaalbaar kunnen wonen.
2. We voeren een **zelfbewoningsplicht van vijf jaar** in zodat beleggers geen woningen kunnen opkopen.
3. We **bevorderen de doorstroming van senioren** door aantrekkelijke, levensloopbestendige woningen te bouwen.
4. We zetten **verhuiscoaches** in, ook voor koopwoningen, zodat ouderen makkelijker kunnen verhuizen.
5. We maken het **splitsen van woningen** eenvoudiger en **mantelzorgwoningen** in de tuin ruimer mogelijk.
6. We **ondersteunen wooninitiatieven** van inwoners, zoals Knarrenhof, hofjes en jongerenprojecten en gemeenschappelijk wonen, door obstakels weg te nemen, zonder dat de gemeente alle risico's draagt.
7. We bieden **praktische hulp aan jongeren** bij regelgeving rond kamerverhuur en gedeelde woonvormen.
8. We stimuleren **diverse wijken** met een mix van inkomensgroepen en leefstijlen.
9. We versterken de **democratisering van het woonbeleid** onder andere door uitvoering van de motie Woonraad van woningzoekenden en samenwerking met o.a. de Woonbond.
10. We **stellen een stadbouwmeester en burgerpanel architectuur in** om kwaliteit, samenhang en betrokkenheid van inwoners te waarborgen.

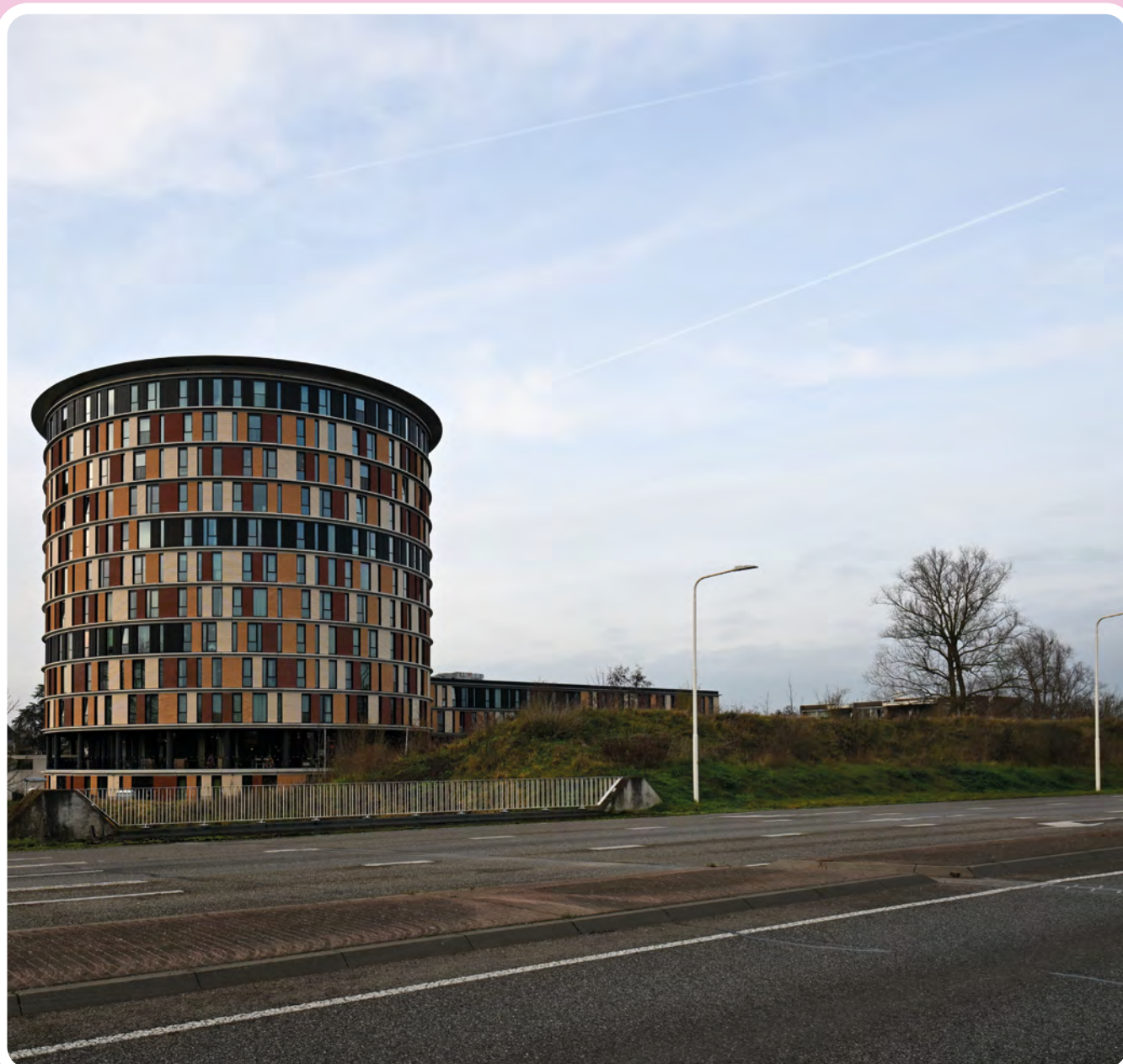
11. We geven woningcorporaties de ruimte om te **investeren in vernieuwing**.
12. We **versnellen gemeentelijke woonprocedures**, zodat woningcorporaties sneller kunnen bouwen.
13. We pakken **stilstaande projecten** zoals Polsbroek, Baudartius en het Liander-gebouw voortvarend op, inclusief tijdelijke oplossingen zoals jongerenhuisvesting of herbestemming.
14. We stimuleren **tijdelijke en creatieve woonoplossingen**, zoals modulaire woningen en het hergebruik van leegstaande panden, mits kwaliteit en leefbaarheid gewaarborgd blijven.
15. D66 ziet ook **buiten de ring kansen** voor woningbouw als aanvulling op de binnenstedelijke verdichting. Dat doen we zorgvuldig en met oog voor leefomgeving, bereikbaarheid en groene ruimte. **Locaties zoals Bronsbergen**, waar ruimte is voor 300 tot 400 woningen, ontwikkelen we actief.
16. **Natuurinclusief bouwen**: we versterken de leefomgeving van dieren en planten en dragen zo bij aan het behoud van biodiversiteit.
17. **Duurzaam en biobased bouwen**: we gebruiken biobased materialen en volgen de landelijke aanpak om in 2030 minimaal 30% van de nieuwbouwwoningen te realiseren met ten minste 30% biobased materialen. Zo beperken we de CO₂-uitstoot en bouwen we toekomstgericht.
18. We zetten sterker in op **wonen boven winkels** om de binnenstad levendig en aantrekkelijk te houden.
19. We maken woningbouw op **Bronsbergen** mogelijk. Hier is ruimte voor nieuwe woningen, op een betere locatie dan uitbreiding van de bufferzone tussen industrie en wonen, die vaak tot conflicten leidt.

D66 bouwt aan een Zutphen waar iedereen een plek vindt. Betaalbaar, duurzaam en met oog voor elkaar. Want goed wonen is de basis voor een sterke, verbonden stad.

Hoofdstuk 4

Mobiliteit

Mobiliteit

Wat zien we

Zutphen is een compacte stad. Veel dagelijkse voorzieningen liggen op fiets- en loopafstand. Dat maakt Zutphen bij uitstek geschikt voor **duurzame vormen van mobiliteit**. Tegelijkertijd maken veel inwoners nog gebruik van de auto.

De bereikbaarheid van Zutphen kent specifieke uitdagingen. De stad ligt niet direct aan een snelweg en het openbaar vervoer is vooral sterk in de noord-zuidrichting. Dat vraagt om slimme keuzes, zodat Zutphen **goed bereikbaar** blijft voor inwoners, bezoekers en ondernemers.

Onze manier van reizen verandert. De huidige infrastructuur en het mobiliteitsbeleid zijn verouderd en sluiten onvoldoende aan bij de behoeften van vandaag en morgen. Dat vraagt om een mobiliteitsbeleid dat meebeweegt met de tijd.

Wat willen we

D66 wil echt werk maken van het **STOMP-principe**: stappen, trappen, openbaar vervoer en mobiliteit als service krijgen voorrang boven de personenauto. Dit betekent veilige en comfortabele voetpaden, goede fietsroutes, aantrekkelijk en betrouwbaar openbaar vervoer en slimme vormen van deelmobiliteit. De auto blijft welkom, maar is niet langer het uitgangspunt.

We werken toe naar een **15-minutenstad**. Inwoners hebben binnen een kwartier lopen of fietsen toegang tot werk, onderwijs, zorg, winkels en ontspanning. Dat maakt de stad leefbaarder, gezonder en toegankelijker voor iedereen.

We kiezen voor een **autoluwe binnenstad**. De auto is hier te gast, terwijl er voldoende parkeergelegenheid blijft om de binnenstad economisch vitaal te houden.

Deze ambities vragen om gerichte investeringen in mobiliteit en infrastructuur. D66 kiest voor toekomstgericht beleid dat Zutphen bereikbaar houdt, de leefkwaliteit vergroot en bijdraagt aan **een schone, duurzame stad**.

Wat doen we

- We implementeren een integraal mobiliteitsprogramma en investeringsfonds, gebaseerd op **STOMP en de 15-minutenstad**.
- We profileren **Zutphen als fietsstad** met forse investeringen in veilige fietsroutes, doorfietsroutes en goede fietsenstallingen.
- We zorgen voor **toegankelijke fietsvoorzieningen** voor iedereen; een kind van acht moet veilig zelfstandig kunnen fietsen.
- We realiseren een **sterk regionaal spoor** in de Stedendriehoek (Zutphen–Deventer–Apeldoorn) met hoge frequenties.
- We voeren **30 km/u in binnen de ring** om verkeersveiligheid en leefbaarheid te vergroten.
- We onderzoeken de aanleg van een **derde IJsselbrug** voor fietsers en voetgangers, met oog voor natuur en betere doorstroming.
- We stimuleren **deelmobiliteit** en hanteren **lage parkeernormen**, vooral in en rond het centrum.
- We realiseren een **autoluwe binnenstad** met de auto als gast en een samenhangend parkeerregime eromheen.
- We **parkeren** auto's zoveel mogelijk **ondergronds** om ruimte te maken voor wonen en groen.
- We streven naar fors **meer laadpalen** en zetten bij nieuwe OV-concessies volledig **elektrische bussen** in.
- We verbeteren de bereikbaarheid, onder andere door in te zetten op een **nachttrein** richting Arnhem.
- We verbeteren de **stadsbusjes**, zodat ze aantrekkelijk en toegankelijk zijn, met speciale aandacht voor ouderen.

D66 kiest voor een Zutphen waar lopen, fietsen en openbaar vervoer vanzelfsprekend zijn. Bereikbaar, veilig en groen. Zo maken we ruimte voor elkaar én voor de toekomst.

Hoofdstuk 5

Een veilig, vrij en schoon Zutphen

Een veilig, vrij en schoon Zutphen

Wat zien we

Veiligheid is het fundament van een open en vrije samenleving. Iedereen moet zich in Zutphen welkom en veilig kunnen voelen, altijd en overal, ongeacht leeftijd, achtergrond, kleding of wie je bent. Helaas is dat niet vanzelfsprekend. De samenleving verhardt en polarisatie en discriminatie nemen toe.

Ook in Zutphen ervaren we gevoelens van onveiligheid, discriminatie, woonoverlast en ondermijnende criminaliteit. D66 gelooft in de kracht van mensen, maar ook in de verantwoordelijkheid van de lokale overheid om misstanden aan te pakken. De gemeente moet zichtbaar optreden waar dat nodig is en inwoners ondersteunen bij het vergroten van de leefbaarheid.

Ongewenst gedrag, zwerfafval en kapotte voorzieningen verminderen de kwaliteit van buurten en wijken. Herstel van leefbaarheid begint bij schone, veilige en goed onderhouden woonomgevingen en bij voldoende verlichte ontmoetingsplekken, sportveldjes en avondactiviteiten voor jongeren.

Wat willen we

Veiligheid raakt ons allemaal, van jeugdcriminaliteit en huiselijk geweld tot straatintimidatie en digitale dreigingen. D66 bouwt aan een **vrije en veerkrachtige samenleving** waarin niemand wordt buitengesloten en iedereen invloed kan uitoefenen.

We kiezen voor een **evenwichtige aanpak** door te investeren in kansen en preventie en te zorgen voor een veilige inrichting van stad, dorp en wijken. Sociale maatregelen combineren we met slimme handhaving. Samen met inwoners, professionals en maatschappelijke partners werken we aan een veilige en leefbare omgeving.

Onderzoek laat zien dat een veilig thuis de beste bescherming biedt tegen de verleiding van snel geld en een leven in de criminaliteit. **Veilig opgroeien** begint met een sterke basis van goed onderwijs, passende begeleiding en nauwe samenwerking tussen alle betrokken partijen. Zo zorgen we dat jongeren kansen krijgen in plaats van afglijden.

Jongerenwerkers spelen hierin een sleutelrol. Zij kennen de jongeren in hun wijk, signaleren problemen vroeg en bieden een luisterend oor. Dankzij hun inzet kunnen jongeren meedoen, groeien en zich veilig voelen.

Daarnaast willen we dat Zutphen een stad wordt waar openbaar toiletgebruik vanzelfsprekend is: nabij, toegankelijk en schoon. Iedereen moet erop kunnen vertrouwen dat er in drukke gebieden, parken en langs recreatieroutes **voldoende toiletten** beschikbaar zijn.

Wat doen we

1. We zorgen dat **hulpverleners beter samenwerken** bij noodsituaties en onbegrepen gedrag, zodat mensen sneller de juiste hulp krijgen.
2. We voeren een **persoonsgerichte aanpak** voor overlast gevende groepen, met duidelijke grenzen én begeleiding naar alternatieven.
3. We stimuleren **burgerparticipatie in veiligheid**, bijvoorbeeld via buurtpreventieteams en wijkdialogen.
4. We zorgen dat **risicjongeren vroeg in beeld** komen door nauwe samenwerking tussen onderwijs, jongerenwerk, politie en wijkteams.
5. We maken het weer mogelijk om **binnen in coffeeshops te roken**, zodat er minder overlast op straat ontstaat.
6. Iedere wijk krijgt **een vaste, zichtbare wijkagent** die inwoners kent en actief de verbinding zoekt.
7. We vergroten de bekendheid van het **meldpunt discriminatie** en stimuleren aangiftebereidheid.
8. We versterken de **digitale weerbaarheid** van Zutphen met betere ICT-beveiliging en crisisplannen.
9. We investeren in **jongerenwerk, sport en cultuur** als positieve alternatieven voor risicogedrag.
10. We pakken **straatintimidatie** actief aan met duidelijke afspraken tussen politie, handhaving en inwoners.
11. **Samen tegen ondermijning**: samen met ondernemers, politie en inwoners pakken we signalen van ondermijnende criminaliteit aan, bijvoorbeeld bij leegstaande panden of verdachte geldstromen.
12. We versterken **slachtofferhulp** voor mensen die te maken hebben met geweld, discriminatie of criminaliteit.
13. We combineren **duurzaamheid en veiligheid** in nieuwbouwprojecten, met aandacht voor zichtlijnen, verlichting en ontmoeting.
14. We zorgen voor **goede verlichting, schoonmaak en onderhoud** van openbare ruimtes, zodat inwoners zich ook 's avonds veilig voelen.
15. We voeren de **toiletnorm van de Toiletalliantie** in: minimaal één openbaar toilet per 500 meter in verblijfsgebieden en langs routes volgens de 5-km-norm. **Hiertoe maken we afspraken met winkels, horeca en gemeentelijke panden.**

Zutphen is een stad waar iedereen zich vrij en veilig voelt, op straat, online en in de buurt. We kiezen voor een samenleving die verbindt, beschermt en vertrouwen geeft.

Hoofdstuk 6

Onderwijs, Arbeidsmarkt en Laag- geletterdheid

Onderwijs, Arbeidsmarkt en Laaggeletterdheid

Wat zien we

Zutphen is een echte onderwijsstad. We zijn trots op ons unieke en diverse onderwijslandschap. Onderwijs is de basis van onze samenleving en democratie. Zonder goed en passend onderwijs is echte vrijheid onmogelijk.

Hoewel veel onderwijsbeleid landelijk wordt bepaald, ligt in Zutphen een belangrijke gemeentelijke taak: zorgen dat ieder kind en iedere jongere de kans krijgt om zijn of haar talent te ontwikkelen. Goed onderwijs is immers de grote gelijkmaker.

Daarom is het nodig om al vanaf jonge leeftijd fors te investeren. Ieder kind verdient een gelijke start. In Zutphen ligt de onderwijsachterstand bij peuters met 19% nog altijd hoger dan het landelijk gemiddelde van 15%. Daarnaast hebben zo'n 7.300 volwassen inwoners moeite met basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en digitale vaardigheden. Ook het aantal jongeren dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat, blijft te hoog.

De extra investeringen en intensievere samenwerking van de afgelopen periode hebben nog niet geleid tot voldoende resultaat. Een goede voorbereiding op de toekomst vraagt bovendien om meer aandacht voor mediawijsheid: leren omgaan met technologie, AI en sociale media op een veilige en kritische manier.

Wat willen we

Ieder kind in Zutphen verdient een rijke schooldag, een dagvullend programma waarin onderwijs, sport, cultuur, natuur, techniek en burgerschap samenkomen. Kinderen leren niet alleen uit boeken, maar ook door te ontdekken, te bewegen en samen te werken.

Voor kinderen van 0 tot 4 jaar is voorschoolse educatie en kinderopvang cruciaal. Zo krijgen alle kinderen een gelijke start. De gemeente ondersteunt opvanglocaties bij het behalen van het niveau van voorschoolse educatie en stimuleert samenwerking tussen opvang en onderwijs via Integrale Kind centra (IKC's). Het basisonderwijs verdient veilige, inclusieve en groene leeromgevingen. Geen plek voor discriminatie of pesten, wél ruimte voor respect, creativiteit en sport. De gemeente ziet zich als partner van scholen om dat klimaat te waarborgen, binnen én buiten de klas.

In het **voortgezet onderwijs** willen we dat leerlingen soepel doorstromen. Bedrijven in Zutphen werken intensiever samen met scholen door middel van **stages, gastlessen en projecten**. Zo ontdekken jongeren hun talenten en bereiden ze zich voor op de banen van morgen.

Voor **passend onderwijs** geldt: ieder kind een plek, in de eigen omgeving als het kan. We willen meer inzet op het tegengaan van thuiszitters, en ervoor zorgen dat jongeren met een diploma of startkwalificatie hun toekomst vol vertrouwen tegemoet gaan.

Het **MBO-onderwijs** in Zutphen speelt een sleutelrol. **Aventus is een sleutelpartner in het onderwijsbeleid, gezien het belang van MBO voor Zutphen**. De Technieklab laat zien wat samenwerking kan opleveren; dat willen we uitbreiden naar zorg, onderwijs en andere lokale sectoren. Zo versterken we de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Daarnaast zetten we in op een **leven lang leren**. Volwassenen moeten hun basisvaardigheden kunnen versterken en nieuwe kennis kunnen opdoen. Laaggeletterdheid doorbreken we alleen als ouders én kinderen samen leren, van generatie op generatie.

Wat doen we

1. We zorgen voor **een taalrijke start** voor ieder kind, door stimuleringsprogramma's al vanaf 0 jaar te intensiveren.
2. Iedere school krijgt **een goed gevulde bibliotheek** en ouders worden actief betrokken bij de taalontwikkeling van hun kinderen.
3. In elke wijk komt **een Taalhuis** in het wijkcentrum.
4. We werken aan **nul thuiszitters**, door nauwe samenwerking tussen MBO, VMBO, Praktijkschool, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties (zoals de Technieklab).
5. We bieden **dagbesteding met ontwikkelkansen** voor leerlingen voor wie regulier onderwijs niet mogelijk is.
6. Jongeren krijgen **intensieve begeleiding naar werk**, om uitval te voorkomen.
7. De **Technieklab** blijft ondersteund, ook financieel, zodat innovatief beroepsonderwijs mogelijk blijft.
8. Vanuit scholen en wijkcentra werken onderwijs-, cultuur-, sport- en welzijnsvoorzieningen **integraal samen aan de rijke schooldag** en een gezond leven voor jong en oud.
9. Zutphen is een **inclusieve en toegankelijke gemeente**: alle informatie is begrijpelijk, en iedereen kan zijn zaken digitaal of aan de balie regelen.

*Onderwijs is de sleutel tot vrijheid en gelijke kansen. In Zutphen zorgen we dat ieder kind, iedere jongere en iedere volwassene de kans krijgt om te leren, groeien en meedoen.
Want leren stopt nooit!*

Hoofdstuk 7

Klimaat en Energie- transitie

Klimaat en Energietransitie

Klimaat

Wat zien we

Zutphen is een groene, compacte stad, prachtig gelegen tussen rivier, uiterwaarden en landschap. De afgelopen jaren zijn er grote stappen gezet richting een duurzame, groene leefomgeving; een stad waar natuur en mens steeds meer in balans komen, **zoals blijkt uit de realisatie van 's-Gravenhof en andere vergroeningsprojecten**. Toch vragen de veranderingen in het klimaat om meer actie.

We merken het allemaal/ Lange periodes van droogte worden afgewisseld met hevige regenval. Willen we Zutphen leefbaar en veerkrachtig houden, dan moeten stad en buitengebied in transitie naar een toekomstbestendige, klimaatadaptieve omgeving.

Onze groene structuren zijn nu nog te versnipperd. Daarom investeren we in robuuste, samenhangende groen- en ecologische verbindingen die mens en natuur dichterbij elkaar brengen. Ook water verdient een centrale plek in onze ruimtelijke keuzes. Zowel droogte als overstromingsrisico's vragen om slimme oplossingen, met ruimte voor het water én ruimte voor de rivier.

Een bijzondere opgave ligt bij de Hoven, waar de IJssel ons niet alleen verbindt, maar ons ook uitdaagt om duurzame ruimte te creëren voor de rivier. Met lef, visie en samenwerking maken we die ruimte en bouwen we aan een Zutphen dat klaar is voor de toekomst.

Wat willen we

In Zutphen is de natuur altijd dichtbij. Iedere inwoner vindt op maximaal vijftien minuten lopen een groene plek om te wandelen, spelen of even tot rust te komen.

De stad groeit uit tot een plek waar **meer bomen dan inwoners** staan. Het bladerdak van Zutphen vormt een groene kroon die symbool staat voor onze duurzame ambities. Vanuit het hart van de stad lopen ecologische verbindingen richting uiterwaarden en bossen, zodat planten en dieren de ruimte krijgen en wij in een gezonde, groene omgeving leven.

Water krijgt een centrale plek in onze keuzes. De IJssel stroomt vrij en bij hoog water krijgt de rivier in de Hoven de ruimte. In het broekgebied ten zuiden van Zutphen wordt water vastgehouden om droge tijden te overbruggen. Water is hier geen bedreiging, maar een bondgenoot.

Het succes van Zutphen als **eerste biostad van Nederland** is onmiskenbaar. De stad laat zien dat een gezonde voedselketen mogelijk is wanneer boeren, ondernemers en inwoners samen de schouders eronder zetten. Producenten, winkels en consumenten werken nauw samen aan een lokaal, eerlijk en duurzaam voedselsysteem.

Zutphen bewijst dat **duurzaamheid** niet alleen een ideaal is, maar **een manier van leven** in een stad waar landbouw, leefstijl en lokaal ondernemerschap elkaar versterken en waar gezondheid en toekomstbestendigheid centraal staan.

Zutphen leeft op het ritme van de natuur. Zutphen is een stad waar groen en blauw niet alleen zichtbaar, maar ook voelbaar zijn in het dagelijks leven. Ons Zutphen is een toekomstbestendige stad waarin gezondheid, biodiversiteit en leefbaarheid voor iedereen vooropstaan,.

Wat doen we

1. We **vergroten de bomenambitie**: in 2050 staan er anderhalf keer zoveel bomen als er inwoners zijn.
2. We **leggen ecologische verbindingzones** aan tussen de uiterwaarden en de bossen rond landgoed 't Waliën.
3. We geven het **Emerpark** een impuls als groene, recreatieve long van Zutphen.
4. Bij elke herinrichting of ruimtelijke ontwikkeling geldt: **minimaal 30% groen** in het plan.
5. Het **broekgebied ten zuiden van Zutphen** krijgt een waterbergende functie: nat in de winter, veerkrachtig in de zomer.
6. We **beschermen en herstellen leefgebieden (habitats)** om de biodiversiteit te versterken.
7. We **herstellen houtwallen** in het buitengebied en stellen daarvoor een subsidieregeling in.
8. De zone rond de **N314** wordt bestemd voor **recreatie en natuurherstel**.
9. We stellen een plan op voor de **versnelde verduurzaming en vergroening** van de historische binnenstad. We concretiseren de ondersteuning van de Biostad met acties die de keten van boeren, ondernemers en bewoners versterken en verbinden.
10. We realiseren, in het kader van Ruimte voor de **Rivier 2.0**, een **"bypass" rond de Hoven**, vergelijkbaar met de succesvolle nevengeul bij Nijmegen.
11. **Minimaal 30% van de gemeentelijke pachtgronden** wordt gebruikt voor biologische landbouw.

Energietransitie

Wat zien we

Zutphen is in beweging. Steeds meer inwoners zetten zich in voor een duurzame toekomst. De betrokkenheid is zichtbaar en voelbaar, onder meer in het inwonersberaad dat waardevolle aanbevelingen heeft gedaan. **De adviezen worden waar mogelijk concreet en zonder onnodige beperkingen uitgevoerd.** Nu is het tijd om die in praktijk te brengen.

De overstap naar schone energie vraagt grote inspanningen. Grootschalige warmteoplossingen zijn onmisbaar, maar complex en kostbaar. Daarom is het cruciaal dat we inwoners goed betrekken, blijven informeren en samen keuzes maken. Alleen met draagvlak en vertrouwen kan de energietransitie slagen.

Zutphen kent beperkte fysieke ruimte. Daarom is het belangrijk om verstandig, slim en toekomstgericht om te gaan met grootschalige energieopwekking. Het brede draagvlak uit het inwonerberaad voor windenergie biedt daarbij een stevige basis. Laten we die kans grijpen en grootschalige windopwekking met open vizier en ambitie omarmen.

Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met toenemende netcongestie: het elektriciteitsnet raakt vol en energie dreigt een schaars goed te worden. Dat vraagt om innovatieve oplossingen en flexibiliteit. Zutphen moet daarin vooroplopen, met creativiteit, samenwerking en visie. Zo zorgen we dat onze stad niet alleen duurzamer wordt, maar ook economisch én sociaal kan blijven groeien.

Wat willen we

Zutphen heeft in 2050 de **CO₂-uitstoot met 95% verminderd** en draait op een lokaal energiesysteem waarin opwekking en verbruik met elkaar in balans zijn. We willen een slim en veerkrachtig energiesysteem dat past bij een duurzame toekomst.

Onze huizen worden verwarmd via collectieve oplossingen, zoals aquathermie uit de IJssel of met efficiënte warmtepompen. We benutten hetgeen onze omgeving ons biedt: schoon, eerlijk en toekomstgericht. Omdat energie steeds schaarser wordt, kiezen we ook lokaal voor innovatieve technieken die opwekking en gebruik met elkaar verbinden; van wijkbatterijen tot slimme netten. Zo loopt **Zutphen voorop in de energietransitie.**

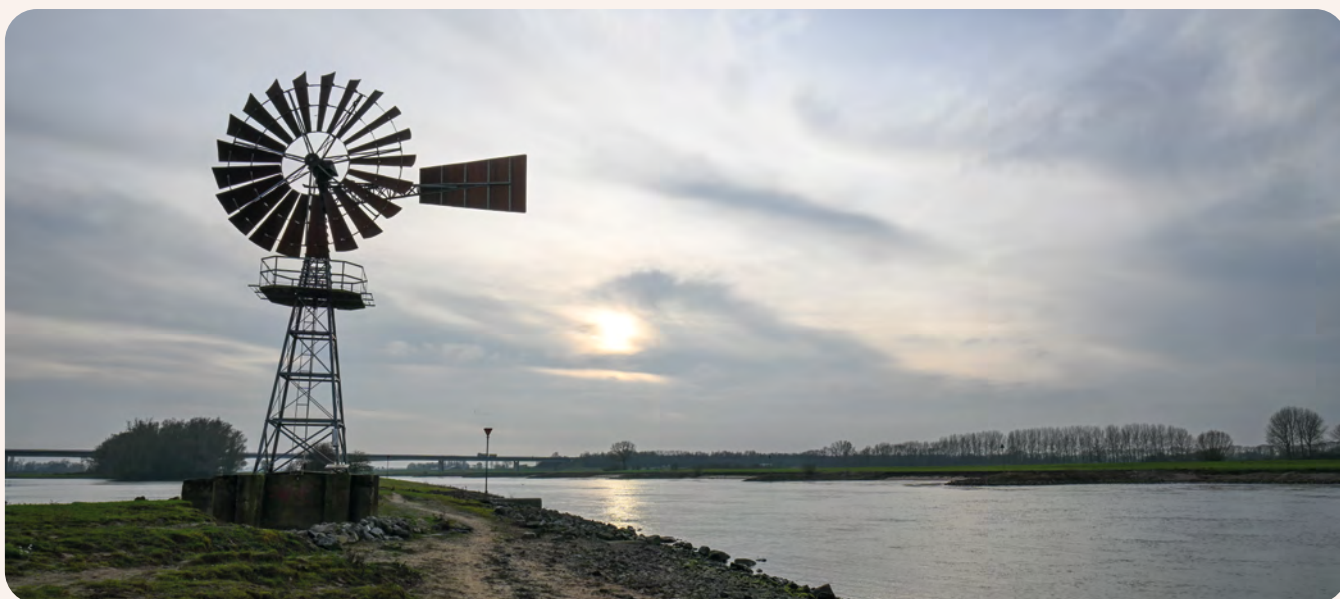
Een duurzaam energiesysteem begint bij besparen. Daarom investeren we fors in het isoleren van woningen. Alle huizen in Zutphen zijn goed geïsoleerd, comfortabel, energiezuinig en klaar voor de toekomst. Zo verspillen we geen energie en kunnen we toe met minder.

Zutphen is niet alleen een groene, maar ook een slimme stad, waar energie ten dienste staat van **mens, klimaat en leefbaarheid**.

Wat doen we

1. We voeren de adviezen van het inwonersberaad concreet uit.
2. Dat betekent dat we actief zoeken naar geschikte locaties voor windenergie en benutten het bestaande draagvlak.
3. We realiseren grootschalige zonne-opwek op daken, gevels, geluidswallen en braakliggende terreinen.
4. We lopen voorop met collectieve warmtenetten via aquathermie uit de IJssel.
5. We experimenteren met cablepooling en smart energy hubs op bedrijventerreinen.
6. We investeren in thuisbatterijen en warmtenetten om netcongestie te verlichten.
7. We stimuleren en waar mogelijk verplichten we zonnepanelen op daken.
8. We zetten subsidies voor isolatie voort en zorgen dat zoveel mogelijk huishoudens worden bereikt.
9. In het buitengebied staan we kleine windmolens toe, zonder onnodige regels.

D66 kiest voor een Zutphen die leeft met de natuur, niet ten koste ervan. Samen maken we onze stad klimaatbestendig en energieneutraal. Het kan wél.

Hoofdstuk 8

Economie en Binnenstad

Economie en Binnenstad

Wat zien we

De economie van de Regio Stedendriehoek staat bekend om haar veelzijdigheid en innovatieve karakter. Zutphen onderscheidt zich door haar sterke dienstverlenende sector. In deze dynamische regio vormen gezondheidszorg, industrie en groot- en detailhandel krachtige pijlers van werkgelegenheid en ontwikkeling. Ook de maatschappelijke waarde van bedrijventerreinen is groot: maar liefst 34% van de totale werkgelegenheid in de regio bevindt zich op deze locaties. Met bedrijventerrein De Mars huisvest Zutphen bovendien één van de grootste economische knooppunten van de regio.

Toch staan de economie en het ondernemerschap in Zutphen onder druk. Veel bedrijven ervaren knelpunten die hun groei en innovatievermogen beperken. Een overbelast elektriciteitsnet, vergunningstrajecten die stuiten op de stikstofproblematiek, ruimtegebrek, personeelstekorten en beperkte toegang tot financiering vormen serieuze obstakels. Ook de complexiteit van regelgeving werkt vaak verlamdend, of je nu een winkelier in de binnenstad bent of een (startende) ondernemer.

Deze belemmeringen zorgen ervoor dat ondernemers niet de ruimte krijgen die ze verdienen. Ruimte betekent hier meer dan fysieke ruimte: het gaat ook om ruimte in regelgeving, in energievoorziening en in mogelijkheden om te verduurzamen. Op bedrijventerreinen wordt die schaarse ruimte bovendien steeds vaker ingenomen door grootschalige op- en overslagfuncties, terwijl innovatieve en duurzame bedrijven moeilijk een plek vinden om te groeien.

D66-Zutphen wil deze impasse doorbreken. Wij staan voor een economisch beleid dat ondernemers de ruimte geeft om toekomstbestendig te werken, met respect voor mens en milieu. We kiezen voor slimme benutting van ruimte, versnelling van de energietransitie en een overheid die niet belemmert, maar mogelijk maakt. Zo bouwen we aan een sterke, groene en innovatieve lokale economie die klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Wat willen we

Zutphen is een ondernemende gemeente met een eigen karakter, waar goede ideeën kunnen groeien en bloeien. Een gezonde economie begint bij **ondernemers die kunnen starten, vernieuwen en verduurzamen.**

We willen Zutphen ontwikkelen als **broedplaats voor innovatie**: een stad waar ondernemers kansen zien en krijgen. Van winkelstraat tot startup, iedereen moet kunnen meedoen. De gemeente schept de voorwaarden, ondernemers doen de rest.

Door regelgeving overzichtelijk en werkbaar te maken, ontstaat ruimte voor initiatief. D66 gelooft in vertrouwen: de gemeente moet niet hinderen, maar mogelijk maken. Zo bouwen we samen aan een **groene, eerlijke en krachtige lokale economie**.

Ook toerisme en cultuur zijn belangrijke pijlers. Zutphen is aantrekkelijk voor bezoekers door haar historie, kwaliteitswinkels en evenementen. Door te investeren in **duurzaam toerisme** en een kwalitatief horeca-aanbod versterken we de lokale werkgelegenheid én de trots op onze stad.

Wat doen we

1. We vergroten het **aantal banen per vierkante meter**. Dit wordt het toetsingskader bij nieuwe bedrijfsvestigingen. We voorkomen dat dure grond wordt gebruikt voor opslaghallen. We zijn terughoudend met het speerpunt circulaire economie wanneer dat leidt tot grootschalige, ruimteverslindende recyclingbedrijven met weinig banen en een grote milieubelasting.
2. Het **MKB is de motor** van onze lokale economie. We stimuleren deze bedrijven door regels te verminderen en in te zetten op diversiteit en kwaliteit. We willen leegstand tegengaan en het karakter van Zutphen behouden
3. We **versterken de lokale economie** door innovatieve, kleinschalige en duurzame bedrijven te stimuleren, van maakindustrie naar innovatieve industrie, én door startende ondernemingen ruimte te geven dooronder andere drie jaar vrijstelling van OZB na te streven
4. **Toerisme krijgt een stevige impuls** en we geven vooral aandacht aan groen toerisme. Ook zorgen we voor een groter aanbod van kwalitatieve horeca en overnachtingsplaatsen.
5. We halen **de bezem door overbodige regels** en schaffen ze waar nodig af. Dit vatten we samen in het *Actieplan Ondernemerschap* dat ook de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers verbetert.
6. Ook **cultuur is een belangrijke banenmotor**. We bouwen verder aan evenementen, festivals en de alliantie van de nacht en versterken zo Zutphen als levendige stad.
7. Bedrijventerrein **De Revelhorst wordt een springplank** voor groei: een plek waar bedrijven die klein begonnen in de Achterhoek (scale-ups) kunnen doorgroeien.
8. De **overslaghaven** krijgt een nieuw karakter. We breiden de overslag niet verder uit, maar benutten de locatie voor grondstoffen die hier worden bewerkt tot nieuwe producten.
9. We stimuleren **innovatie in de zorg**. Zutphen telt relatief veel zorgbanen en dat biedt kansen om nieuwe vormen van ondernemerschap en opleidingen te ontwikkelen.
10. We bouwen voort op het succes van de **Technieklab**.

11. We **versterken het MBO** in Zutphen en vergroten het perspectief op een baan na afstuderen.
12. We **koppelen programma's van scholen**, MBO's en lokale ondernemers via workshops, coaching en kleinschalige subsidies.
13. We **bevorderen stageplaatsen** door intensieve samenwerking tussen beroepsonderwijs en lokale ondernemers.

Zutphen groeit door samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheid. We geven ruimte aan nieuwe ideeën en duurzame bedrijvigheid. Samen bouwen we aan een sterke lokale economie.

Hoofdstuk 9

Asiel

Asiel

Wat zien we

Het is belangrijk dat er een einde komt aan de crisis in de asielopvang. Dat vraagt om regie, eerlijke spreiding over gemeenten, voldoende capaciteit en ruimte voor lokaal maatwerk. De landelijke overheid moet daarin een sturende rol spelen, terwijl gemeenten verantwoordelijk zijn voor hun toegewezen aandeel.

Met de Spreidingswet voor asielopvangvoorzieningen, de Tijdelijke Wet Opvang Ontheemden (voor Oekraïners), de huisvestingstaakstelling voor statushouders, de Wet Inburgering en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) liggen er duidelijke wettelijke taken bij gemeenten. Zutphen heeft de afgelopen jaren deze verantwoordelijkheid meer dan vervuld.

Ook in de komende jaren houdt D66 oog voor de noden van asielzoekers en statushouders die al in Nederland zijn. Zo creëren we rust, overzicht en perspectief, voor nieuwkomers, voor Zutphen en voor alle inwoners. Solidariteit, menswaardigheid, gelijkwaardigheid en inclusiviteit blijven daarbij onze uitgangspunten.

Het huidige systeem is te sterk gericht op de 30% van de mensen die niet mogen blijven, in plaats van op de 70% die wél in Nederland een toekomst opbouwen. Veel van deze statushouders kunnen juist een waardevolle bijdrage leveren aan onze economie. Ze zijn gemotiveerd, vaak goed opgeleid en kunnen helpen de tekorten in essentiële sectoren aan te vullen.

Wat willen we

D66 kiest voor een asielbeleid dat werkt: **menswaardig, uitvoerbaar en toekomstbestendig**.

We willen een beleid dat oog heeft voor mensen die vluchten voor klimaatverandering, oorlog of repressie en in Zutphen een nieuwe kans krijgen om hun leven op te bouwen.

Samen met de Zutphense samenleving willen we een menswaardige integratie vormgeven, met aandacht voor de noden van nieuwkomers én voor de wensen van alle inwoners. We willen af van de harde scheidslijn tussen asielzoekers en statushouders als het gaat om taal, werk en deelname aan de samenleving. De nadruk moet liggen op **meedoen en perspectief bieden**.

We streven naar een robuust beleid dat asielzoekers en statushouders de kans geeft om volwaardig deel te nemen en dat voorkomt dat de samenleving onder druk komt te staan. Nieuwkomers dragen bij aan onze economie, erkennen de waarden van onze democratie en maken volwaardig deel uit van de Zutphense gemeenschap.

We willen **integratieprogramma's** die taal- en kennisachterstanden wegnemen en pleiten voor sociaal diverse wijken waarin mensen elkaar ontmoeten, accepteren en waarderen. Nieuwkomers moeten hun weg kunnen vinden naar verenigingen en organisaties en hun kinderen verdienen goed onderwijs dat kansen biedt en achterstanden voorkomt.

D66 neemt verantwoordelijkheid en beschermt vluchtelingen overeenkomstig de wettelijke afspraken die voor Zutphen gelden. Tegelijkertijd willen we het vertrouwen herstellen bij inwoners die zich niet gehoord voelen. We nemen hun zorgen serieus door te werken met een **meerjarig asielbeleid**, gebaseerd op een door de raad vastgesteld participatieplan. De uitvoering van dat beleid blijft transparant, met duidelijke communicatie en vroege betrokkenheid van alle belanghebbenden in Zutphen.

Wat doen we

1. We erkennen de noodzaak om onze verantwoordelijkheid te nemen in de nationale opvangcrisis en **steunen daarom noodopvang** in Zutphen. Wij staan kritisch tegenover concepten als een 'dienstencentrum' omdat deze de opvangcrisis niet structureel oplossen. We zoeken naar **alternatieve, menswaardige opvangvormen** die passen bij de Zutphense schaal en capaciteit.
2. **Vluchtelingen** doen **vanaf de eerste dag** mee in de samenleving.
3. We **verbeteren de Wet Inburgering**, zodat er meer oog is voor de specifieke uitdagingen waar vluchtelingen mee te maken hebben.
4. **Statushouders** nemen volwaardig deel aan alle levensdomeinen – werk en inkomen, onderwijs, wonen, welzijn en gezondheid.
5. **Kansrijke asielzoekers** krijgen de mogelijkheid om een **opleiding** te volgen die aansluit bij hun kennis en ervaring.
6. We maken het voor werkgevers eenvoudiger om **statushouders aan te nemen**.
7. Samen met werkgevers zoeken we naar passende routes voor **integratie op de arbeidsmarkt**.
8. Statushouders en asielzoekers krijgen **duidelijke voorlichting** over werk, inkomen en wonen, zodat zij weten wat ze in Zutphen kunnen verwachten.
9. Werkgevers stimuleren een combinatie van **taalonderwijs, burgerschap en werk**, in banen die passen bij iemands talent en achtergrond.
10. We creëren oplossingen en fondsen voor **passende huisvesting**.

11. We treden op tegen uitbuiting van migranten op de arbeidsmarkt.
12. Het lokale onderwijs krijgt steun bij het ontwikkelen van programma's voor kinderen van statushouders en asielzoekers.
13. Lokale vrijwilligersorganisaties zoals Buddy to Buddy, Vluchtelingenwerk en het Gilde ondersteunen we bij hun inzet om statushouders een plek te geven in de Zutphense samenleving.
14. Sportverenigingen werven actief nieuwe leden onder statushouders.
15. Buurthuizen en sportaccommodaties in de wijken krijgen ondersteuning om de integratie van nieuwkomers te versterken.

Zutphen biedt mensen die vluchten voor oorlog en onderdrukking een nieuwe kans, met menselijkheid, duidelijkheid en wederzijds respect. Zo bouwen we samen aan een stad waar iedereen meetelt.

Hoofdstuk 10

Lokale Democratie en Goed Bestuur

Lokale Democratie en Goed Bestuur

Wat zien we

In Zutphen zijn veel inwoners betrokken bij hun leefomgeving, maar de politiek weet de samenleving niet altijd goed te bereiken. In participatietrajecten is vaak niet vooraf duidelijk welke ruimte er is voor verandering en welk doel participatie heeft. Inwoners ervaren dat hun stem niet altijd wordt gehoord, of dat onduidelijk is hoe hun inbreng wordt meegewogen. Vooral jongeren worden nog te weinig bereikt.

Inwoners, ondernemers, organisaties, gemeenteraad en college staan samen voor de uitdagingen van de toekomst. Juist die samenwerking maakt onze lokale democratie gezond. Tegelijkertijd denken inwoners en bestuur soms verschillend over de richting waarin Zutphen zich ontwikkelt. Dat mag, mits er ruimte blijft voor dialoog, begrip en vertrouwen.

D66 vindt dat inwoners en belanghebbenden meer invloed moeten krijgen bij belangrijke keuzes. De stem van onze inwoners hoort hoorbaar te zijn in de gemeenteraad. Zo bouwen we samen aan Zutphen en dagen we elkaar uit om tot de beste besluiten te komen.

Niet iedereen hoeft het altijd eens te zijn met de besluiten van de gemeenteraad, maar er moet wel begrip zijn voor de gemaakte afwegingen. Dat vraagt van de raad om dagelijks haar gezag te verdienen in open interactie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

Daarnaast laat de gemeentelijke dienstverlening te vaak te wensen over: brieven en e-mails worden laat beantwoord en meldingen niet tijdig afgehandeld. Dat schaadt het vertrouwen in de overheid. Ook de lokale journalistiek, essentieel voor een goed geïnformeerd publiek debat, verdient blijvende versterking en ondersteuning.

Wat willen we

D66 wil een lokale democratie waarin **inwoners écht invloed** hebben en weten waar ze aan toe zijn. We zijn helder over wanneer en over welke onderwerpen participatie mogelijk is en benoemen aan het begin van ieder traject de grenzen en randvoorwaarden. Zo weten inwoners welke rol zij hebben en wat zij kunnen verwachten.

We richten ons op de praktische uitvoering van het bestaande participatiebeleid en de participatieverordening. Geen nieuwe theorieën, maar beter toepassen wat er al is. In elk beleidsveld nemen we het **verbeteren van participatie** op als vaste opdracht.

De gemeenteraad, als volksvertegenwoordiging, vormt het hart van onze lokale democratie. Zij neemt besluiten in het algemeen belang, met oog voor de specifieke belangen die in de samenleving leven. D66 stimuleert dat de raad meer als collectief samenwerkt en het **gesprek met inwoners** actief blijft voeren.

Voor D66 staan de **kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke dienstverlening centraal**. Inwoners moeten zorgvuldig én snel geholpen worden. Binnen 24 uur krijgen zij duidelijkheid over hoe hun vraag of melding wordt opgepakt, met een zorgvuldige afhandeling daarna.

Regionale samenwerking is onmisbaar. Daarbij hoort ook het open gesprek over de bestuurlijke toekomst, inclusief de optie van een fusie met Brummen. De gemeenteraad moet ervoor zorgen dat regionale samenwerking stelt op **democratisch bereikt draagvlak**.

Het is vanzelfsprekend dat Zutphen intensief optrekt met haar inwoners. We willen een cultuur van vertrouwen, nabijheid en transparantie, waarin inwoners zich verbonden voelen met hun lokale overheid. Samen bouwen we aan de toekomst van Zutphen: een vrije, **veerkrachtige samenleving** waar iedereen gehoord wordt en niemand er alleen voor staat.

Wat doen we

1. **Persoonlijk contact:** inwoners hebben recht op direct contact met een ambtenaar of wethouder. Er komen wekelijkse spreekuren in de wijken, zodat de gemeente zichtbaar en nabij blijft.
2. **Gemeenteraad op locatie:** de raad is zichtbaar en dichtbij. Raadsleden bezoeken regelmatig inwoners en projecten op locatie en gaan vóór vergaderingen in gesprek met bewoners.
3. **Jongeren betrekken:** jongeren worden actief betrokken bij de lokale democratie. Zij weten wat morgen nodig heeft. De jongerenadviesraad wordt versterkt en krijgt een serieuze rol in de besluitvorming.
4. **Inwonersberaad:** inwoners krijgen de kans om concreet mee te denken over grote vraagstukken die Zutphen raken. **Dit instrument wordt doelgericht en efficiënt ingezet voor complexe en beleidsbepalende vraagstukken.**
5. **Duidelijkheid over invloed:** bij ieder voorstel hoort een participatieplan waarin vooraf helder staat welke invloed inwoners hebben en wat de grenzen zijn. Evaluaties beschrijven ook hoe het participatieproces is verlopen.
6. **Snelle en zorgvuldige communicatie:** brieven, e-mails en meldingen worden tijdig beantwoord. Binnen 24 uur krijgen inwoners duidelijkheid over hoe hun vraag of melding wordt opgepakt, met een zorgvuldige afhandeling daarna.
7. **Laagdrempelige klachtbehandeling:** we verbeteren de manier waarop de gemeente met klachten en conflicten omgaat: toegankelijk, eerlijk en oplossingsgericht.

8. **Cultuuromslag in het stadhuis:** we werken aan een organisatie die open, samenwerkend en dienstverlenend is. Ideeën van inwoners worden benut en ondersteund. Binnen de gemeente geldt: niet doorverwijzen, maar overdragen. Schotten tussen afdelingen verdwijnen.
9. **Sterke raad:** we zorgen voor meer helderheid over rollen en verantwoordelijkheden, versterken de positie van de raad en bevorderen een open, dualistische bestuurscultuur. Besluiten in het algemeen belang staan altijd centraal.
10. **Lokale journalistiek:** we bieden structurele ondersteuning aan het lokale Mediafonds, zodat onafhankelijke lokale onderzoeksjournalistiek kan blijven bloeien.
11. **We versterken de regionale samenwerking binnen en buiten onze grenzen.** We stimuleren (inter)regionale samenwerking door ons aan te sluiten bij de Euregio "Rijn-Waal".

Een sterke democratie begint bij vertrouwen. D66 Zutphen kiest voor een open bestuur dat luistert, uitlegt en samenwerkt met inwoners.

Yvonne ten Holder

Isabel van Dijk

Benno Schurink

Thijs Goedheer

Mark Kupers

Yfke van Dijk

Albert ten Have

Pieter van der Hammen

Scan de QR code en
bezoek onze website.

